

#### מסורת הש"ס

(א) [ברכות טו:יז] (ב) [פסחים כב: קדושין טז: זי"ג מ"א: מנחות י"א: ברכות ו: מיר סה: מ"ד לה"ה] (ג) [ברכות טו: ע"ג/ש"ד] (ד) שבוטע לו: ע"ש קדושין כ"ה] (ה) חולין פ"א: [נפילקו רמז פ"ג א"תא עפר סוטה ואפר פ"ה(א)] חולין פ"ט, (פ) חולין פ"ט, ברכות ז. מ. מנחות לה: מנח"ל (י) האלות לרבות הקלות כ"ר, מהש"ל, (כ) [קדושין פ"א, ט] [במדבר ל"ב, (מ) כס"ח: ה'הק, (ז) כס"ח, (ו) וי"ח מוספות מנחות ו: ד"ה ורבי שמעון מיישנים קושא ו'ו]

#### הגהות הב"ח

(א) במשנה מאה לא: (ב) גמ' מיעוטא היא וזה לית ליה: (ג) רש"י ד"ה מאה לא וכו' אלא שמה שהשביע וכו' ואינו כותב וכו' שנהיה לכהן: (ד) ד"ה שהתכלת וכו' ואיצטריכו:

#### לעני רש"י

גדלי"ד [גדלי"ד], רבך חזק.

#### מוסף רש"י

**מתני'** (א) **מואס לא שזכ איש אופר**. ואס לא שטיט טומאה וגו' **שהן קללות הבאות מחמת זרכות** דמשמע הא אס שטיט לא הנקי ואת כי שטיט טומאה תחת אישך וכי טומאת וגו' ימן ה' אותך לאלה ולשבועה בתוך עמך וגו' וצאו המים המאדרים וגו'. וכך הן סדורין בפרשה אלא שוהשביע הכהן את האשה ששבוטע האלה ואת הכהן לאשה מפסיק בראש ימן ה' אותך ואינו כותבו דאינו אלא נוואה שמאזה הכהן להשביע וגם בסוף וצאו המים המאדרים צמעיך לזכות בטן ולנפיל ירך אינו כותב סוף המקרא ואמרה האשה דהיינו קבלה שהאשה תקבל עליה שבועה ואין זו מן האלות: לא היה מפסיק. משתחיל אס לא שזכ איש אותך עד אמן אמן שהיה כותב נוואה דוהשביע הכהן את האשה וקבלה דואמרה האשה אמן אמן: כל עצמו. לישנא בעלמא הוא. וזהר בעצמו שלא יהא כותב אלא אלות לצדו ואפילו אס לא שזכ איש אותך והנקי ואינו היה כותב וכו"ש והשביע הכהן ואינו כותב ואמרה האשה אמן אמן שהוא סוף המקרא הוה: גמ' **אלוה ממש**. ימן ה' אותך וצאו המים המאדרים האלה צמעיך וגו': **קללות הבאות** מיעוטא הוא: **שצמשה תורה**. דאי כתיב קרא וכתב את האלות בספר הוה משמע אלוה שצמשה תורה יככה ה' בשחפת דאלה איקרו דכתיב והיה צממעו את דברי האלה האות וגו' (דברים כט): **נוואות**. והשביע הכהן את האשה דלא תימא לא ידלג הילכך איצטריך למעטינהו: **קבלתא אמן**. ולקמייה פריך מ"ש האי ה"י דמרכב ציה ונ"ש האי ה"י דממעט ציה: **נוואה**. ריבויא דקלאמרת אלות אלות ממש<sup>א</sup> האלות למעוטי שצמשה תורה ושבתורת כהנים אצל ה"י דהאלה לא מדרוש למעוטי נוואות וקבלות דאמא את דביניה ור"י דהאלה אוכימה הא: **וה"י נוואה**. הה"ן דקרא מעוטי דריש להו: **דלגני ריבוי**. דהאלות דקאי אוכתב: **דלגני מיעוט**. אלה דמיעוטא הוא אלה ולא אחרות: **והא ליה ליה לר"מ מכלל לאו אזה** שזמעינ ליה דעבי תנאי כפול דתנא<sup>ב</sup> ר"מ אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי דכתיב ציה אס יעברו ואס לא יעברו<sup>ג</sup> הא לא כפליה מכלל לאו לא תשמע הן: **א"ר מנחם הנקי כתיב**. בלא יו"ד דמשמע הנקי אס לא שזכ ותדרוש הכי טומאה תחת אישך חנקיט: **וזו**. ללכת בדרך ישרה שלא יהא הוא נואף ולא היה נואפת: **שגינה ציניהם**. שהרי חלק את שמו ושיכנו

ציניהן יו"ד צאיט וה"י צאשה: לא וכו אש אוכלתן. שהקב"ה מסלק שמו מציניהן ומנאלו אש ואש: **ודאשה עדיפא מדאיא**. אש של אשה קשה וממחרת לאכול וליפרע משל איש: **מאי טעמא האי מיניף**. אש של אשה נוחה להדליק מהר שאין אות של שם מפסיק אלא מחובר הוא ונקרא אש אצל של איש אין אותיות של אש מנטרפות יחד שהיו"ד של שגינה מפסקת: **הגאה ליכא**. ואין זה קיבול שזכ. אצל כאן ש הגאה בקוטה לתת שלום ושלא ירבה ממורים בשראל אס וזהה היא ואס נקמה וזמעה זרע ומצטלת לעו מעל צינה ואפר פרה לנהרן ולזכות את ישראל ממעשה העגל: **בשזכר אס מחוט ועד שרוך נעל**. שהצריך עצמו מן הגזל: **חוט של תכלת**. כנגד מחוט ורלועה של תפילין כנגד שרוך דהיינו רלועה: **בשלמא רלועה** של תפילין. קיבול שזכר אלה דליכא הגאה דכתיב וכו' אצל חוט של תכלת של ציית מאי האלה איכא: **מה שגמנה תכלת**. שהוקיעה הכחול לציית: **שהפסול דומה לים כו'**. דא ללמדנו שכל המקיים מצות ציית כאלו הכביל פני שגינה והכי תנאי לא כפספס [סוף שלח].<sup>א</sup> דליצטריכו כל הי משוט דלא אשכחן קראי אלא צריקע דומיה לכסא הכבוד הילכך תכלת דומה לים וים דומה לרקיע דתכלת לא דמי לרקיע כל כך אלא דומה לדומה כמו תכלת דומה למראה הים ואנן קחזינן דים דומה למראה הרקיע: **ורקיע דומה לכסא הכבוד**. קראי קדריש דכתיב צריקע כמעשה לזנת הספיר וכתיב בכסא הכבוד כמראה אבן ספיר דמות כסא: **מתני'** אינו כותב לא על הלוח ולא על הנייר ולא על

## היה מביא פרק שני סוטה

### יז.

**האָלּוֹת לַרְבוֹת קָלָלוֹת הבאות מחמת זרכות**. מימה לרבי דהכא דריש ר"מ ה"י דהאלות ובפ"ק דהוריות (דף ה.) אמר ור"מ קהל הקהל לא דריש ומו איכא למיממה דר"י דריש הכא ה"י דריבויא למעט והתם דריש קהל הקהל לרביא ומו קשיא דר' יהודה דלרבי יהודה דהכא משמע דלא דריש את האלות ובפ"ק דמנחות (דף יא:) אמר ר"י סבר אס ט [וכל הלבושה] לרבות [קורטן אחרם]:

**אמר רבי תנחום הנקי בתיב**. הכא פרש"י דמדרוש הכי טומאה תחת אישך חנקי אצל בסוף פרק שבוטע העדות (שבוטע דף לו.) פירש הנקי בלא יו"ד כמו חנקי וקאי אקרא דצמריה ואת כי שטיט דמשמע הכי חנקי ממים המרים האלה ואת כי שטיט והתם אמר כי לית ליה לר"מ מכלל לאו אמה שומע הן צממונה צאיסורא אית ליה וסוטה איסורא דאית ציה ממונה הוא ונשאל רבי והא פ"ק דנדרים (דף יא.) אמר בגמרא מאי לחזינן דקא חזינן ליהוי אלא לקרבן מני מתני' אי ר"מ הא ליה ליה מכלל לאו והכי דייק נמי בסוף הפרק (שם יג.) וזריש פרק שני (דף יד.) אע"ג דאיסורא גרידמא הוא והשביע רבי דהתם נמי איסורא דאית ציה ממונה הוא שאסר ממונו על חזיניו: **מפני** שהתכלת דומה צ"ם. צירושלמי דפ"ק דברכות מגיד שהתכלת דומה לים והים דומה לעצמים ועצמים לרקיע ורקיע לכסא והכסא לספיר וכתב ואלראה והנה (על) [אלן] הרקיע וגו' (יחזקאל י): **אינו כותב וכו' על הנייר אלא על** המניפה. מימה צפ' המנויאל

(שבת דף ע"ח:) **תמן קלף כדי לכבוש** עליו פרשה קטנה שצמפלינן שמה ישראל אמאי לא קמני פרשה סוטה דשיעור זוטא טפי אורי' דפרשת סוטה לא שכיח כפרשת תפילין ואמרינן התם (דף ע"ח.) כל מילתא דשכיח ולא שכיח אזול רבנן כתר שכיח לקולא: **לא על הלוח ולא על הנייר אלא על המניפה**. מימה אמאי לא מריבין לא מילי מוכתב כדאמרינן פרק שני דגיטין (דף כא:) ספר אין לי אלא ספר מנין לרבות כל דבר ת"ל וכתב מ"מ אס כן מה ת"ל ספר מה ספר שאין זו רוח כדאמרת אלמא כל היכא דכתיב

שבראש אלא חוט של תכלת מאי היא דתניא<sup>א</sup> היה ר"מ אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד שנאמר<sup>ב</sup> ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים למהר וכתביב<sup>ג</sup> כמראה אבן ספיר דמות כסא: **מתני'** אינו כותב לא על הלוח ולא על הנייר ולא על הדיפתרא

ציניהן יו"ד צאיט וה"י צאשה: לא וכו אש אוכלתן. שהקב"ה מסלק שמו מציניהן ומנאלו אש ואש: **ודאשה עדיפא מדאיא**. אש של אשה קשה וממחרת לאכול וליפרע משל איש: **מאי טעמא האי מיניף**. אש של אשה נוחה להדליק מהר שאין אות של שם מפסיק אלא מחובר הוא ונקרא אש אצל של איש אין אותיות של אש מנטרפות יחד שהיו"ד של שגינה מפסקת: **הגאה ליכא**. ואין זה קיבול שזכ. אצל כאן ש הגאה בקוטה לתת שלום ושלא ירבה ממורים בשראל אס וזהה היא ואס נקמה וזמעה זרע ומצטלת לעו מעל צינה ואפר פרה לנהרן ולזכות את ישראל ממעשה העגל: **בשזכר אס מחוט ועד שרוך נעל**. שהצריך עצמו מן הגזל: **חוט של תכלת**. כנגד מחוט ורלועה של תפילין כנגד שרוך דהיינו רלועה: **בשלמא רלועה** של תפילין. קיבול שזכר אלה דליכא הגאה דכתיב וכו' אצל חוט של תכלת של ציית מאי האלה איכא: **מה שגמנה תכלת**. שהוקיעה הכחול לציית: **שהפסול דומה לים כו'**. דא ללמדנו שכל המקיים מצות ציית כאלו הכביל פני שגינה והכי תנאי לא כפספס [סוף שלח].<sup>א</sup> דליצטריכו כל הי משוט דלא אשכחן קראי אלא צריקע דומיה לכסא הכבוד הילכך תכלת דומה לים וים דומה לרקיע דתכלת לא דמי לרקיע כל כך אלא דומה לדומה כמו תכלת דומה למראה הים ואנן קחזינן דים דומה למראה הרקיע: **ורקיע דומה לכסא הכבוד**. קראי קדריש דכתיב צריקע כמעשה לזנת הספיר וכתיב בכסא הכבוד כמראה אבן ספיר דמות כסא: **מתני'** אינו כותב לא על הלוח ולא על הנייר ולא על

דיפתרא

#### עין משפט נר מצוה

ל"ט א מ"י פ"ג מהל' סוטה ג"ח סמג ע"נ:
כ ב מ"י שם פ"ד הל"מ סמג שם:

#### תורה אור השלם

- והשביע אותה הבדון ואמר אל האשה אם לא שזכ איש אותך ואם לא שטיט טומאה תחת אישך דקני ממי הקרים המאדרים האלה: במדבר ה יט
- וכתיב את האלה האלה הבדון בספר ונקחו אל מי הקרים: במדבר ה כב
- ויען אברהם ויאמר דנה נא האלתי לדבר אל אדני ואבני עפר אפר: בראשית יח כו
- אם מדרוש ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לקי ולא תאמר אני הקשיתי את אברהם: בראשית כג כד
- וקרא כל עמי הארץ כי שם יי נקרא עליך ויקראו ממך: דברים כז י
- וקראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר: שמות כד י
- ומפועל לקיע אשר עפר ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אבן ספיר עקלי מלקטלה: יחזקאל א כו

#### תוספות שאנין

את המים לבדוק אותה וכן דם צפור של מצריע כמכשיר המים להזאה אף שזכר פרשה כפר מושיר בשמיים. עפר מכשיר המים. ליה: אלא למעוטי קללות של משנה תורה דאי כתב וכתב את האלות האלה בספר היא אפי' דממנה תורה. יככה ה' בשחפת ובקדחת. דאלה איקרו דכתיב והיה בשפטע. ולא תימא דלא דלג להכי איצטריך קרא למעטינהו אבל לא קאמר למעוטי אבן של תורה כהנים לפי שלא הוצרך למעט לפי שהוא לשון רבים אך אותן של משנה תורה שתן לשון יחיד איצטריך קרא למעטינהו. צוואות וקבלות צוואות וכתב לה קבלות ואמרה האשה אמן אמן. ור' יהודה כולוה במיעוטי דריש להו וחקשה ה"ר אלתרן דהכא משמע דלא דרי' ה' יהודה [את] דלא פליג אדרי' מאיר אלא מוסיף עליו ובפ"ק דמנחות דרי' את גבי ואת האלה וצ"ל דאת תכלת לא דרי' אבל בעלמא דרי' להו: והא שמעי' לר' מאיר דאמר מכלל לאו לא תשמע הן דתניא ר' מאיר אומר כל תנאי שאינו תנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי אס יעברו אס לא יעברו הא לא כפליה מכלל לאו לא תשמע הן. וזכור לבינה ביניהם שהיו חלק הקב"ה שמו ורשנו ביניהם יו"ד באיש ור"א באשה אבל וכו אש אוכלתן שהקב"ה מסלק שמו מביניהם ומנאלו אש ואש דאשה עדיפא אש ומהר נוח לדרוק וממחרת לאכול לפי שאין אות של שם מפסיקתן אלא מחובר הוא אבל אש של איש אינו מחובר יחד

<sup>[א]</sup> הוא צויר ליום חולין של ספס.

<sup>[ב]</sup> לפי שאות של שכינה מפסיקתם. ל"ה. הגאה ליכא ואין זה קיבול שזכר אבל כאן יש הגאה בסוטה לתת שלום ושלא ירבו ממדות בישראל אם וזהה היא. ואם נקמה ונורעה זרע ומבטלת לעו מעל בניה וכן אפר פרה איכא הגאה לטהר ולזכות ישראל ממעשה העגל. ל"ה: מפני שהתכלת דומה לים בא ללמד שכל המקיים מצות ציית צאיט צאלו מקביל פני שכינה והכי תני לא בספיר ואיצטריכו כל הני משוט דלא אשכחי' קראי אלא ברקיע הילכך תכלת דומה לים וים דומה לרקיע דתכלת לאו לרקיע כל כך אלא דומה לדומה כמו תכלת דומה לים וים דומה לרקיע דתכלת לא דמי לרקיע כל כך אלא דומה לדומה כמו תכלת דומה למראה הים ואנן קחזינן דים דומה למראה הרקיע: ורקיע דומה לכסא הכבוד כמראה אבן ספיר דמות כסא: מתני' אינו כותב לא על הלוח ולא על הנייר ולא על הדיפתרא